

Список використаних джерел та літератури

- 1.КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ РОЗПОРЯДЖЕННЯ від 9 жовтня 2020 р. № 1233-р «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року» / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1233-2020-%D1%80#Text>
- 2.КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА від 9 жовтня 2020 р. № 932 «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки»/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#Text>
- 3.Обласна цільова програма національно-патріотичного виховання у Хмельницькій області на 2022 – 2025 роки Рішення обласної ради від 22 грудня 2021 року №48-7/2021/ URL: http://osvita.adm-km.gov.ua/doc/program_bychovanya.pdf
- 4.Наказ МОН від 06.06.2022 №527 Заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року. / URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-deyaki-pitannya-nacionalno-patriotichnogo-vihovannya-v-zakladah-osviti-ukrayini-ta-viznannya-takim-sho-vtrativ-chinnist-nakazu-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-vid-16062015-641>
- 5.Лист МОН України № 1/9530-22 від 19.08.22 року Про інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році/ URL: https://osvita.ua/doc/files/news/875/87596/Dodatok_2_IMR_2022-2023_Pochatkova_osvita.pdf
- 6.Як організувати патріотичне виховання. 30 ідей, порад і ресурсів / URL:<https://nus.org.ua/articles/yak-organizuvat-patriotychne-vyhovannya-30-idej-porad-i-resursiv/>
https://znayshov.com/News/Details/zavdannia_i_napriamy_natsionalno-patriotichnoho_vykhovannia_v_shkoli
- 7.Національно-патріотичне виховання / URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robotata-zahist-prav-ditini/nacionalno-patriotichne-vihovannya>
- 8.Я. МИ. КРАЇНА Програма виховних годин для ЗССО II–III ступеня і методичні рекомендації/ URL: <https://idcir.com.ua/i-we-kraina-nova-2022.pdf>
- 9.Як наповнити сенсами формальні «Хвилини мовчання» в закладах освіти. / URL: <https://nus.org.ua/view/yak-napovnyty-sensamy-formalni-hvylyny-movchannya-v-zakladah-osvity/>

Тетяна Гіджеліцька,
методист Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти

Безпечне та здорове освітнє середовище в новій українській школі

Освіта в Україні зазнає суттєвих змін під впливом сучасності, адже ми живемо в епоху стрімкого розвитку технологій та нових підходів до навчання в умовах воєнного стану. Відповідно основними пріоритетами Нової української школи стали безпека та здоров'я учнів.

Актуальність питання збереження здоров'я та захисту життя населення й учнівської молоді підтверджена позицією держави та висвітлена в нормативно-правових документах України:

Указі Президента України від 25.05.2020 №195/2020 «Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі» <http://surl.li/wufp>.

Постановах Кабінету Міністрів України

▪ від 10.03.2017 № 138 «Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту» <http://surl.li/fgdel>;

▪ від 26.06.2013 № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» <http://surl.li/fgdnm>.

Розпорядженні Кабінету Міністрів України від 07.04.2023 № 301-р «Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти» <http://surl.li/hjjho>.

Наказах Міністерства освіти і науки України

▪ від 10.02.2023 № 135 «Деякі питання створення та функціонування класів безпеки у закладах освіти» <http://surl.li/fulpg>;

▪ від 21.11.2016 № 1400 «Про затвердження Положення про функціональну підсистему навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту» <http://surl.li/hnaul>;

▪ від 18.04.2006 № 304 «Про затвердження Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України» <http://surl.li/ivete>.

Наказі Міністерства охорони здоров'я України від 09.03.2022 № 441 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах» <http://surl.li/ftfev>.

Листах Міністерства освіти і науки України

▪ від 17.05.2023 № 1/6990-23 «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2023/24 року» <http://surl.li/ivets>;

▪ від 16.05.2023 №1/6900-23 «Про організацію та проведення заходів з питань безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу на час літніх канікул» <http://surl.li/heubx>;

▪ від 25.10.2022 № 1/12583-22 «Про рекомендований порядок дій на випадок виникнення загроз соціального та воєнного характеру» <http://surl.li/iveud>;

▪ від 26.07.2022 № 1/8462-22 «Про оптимізацію виконання заходів з підготовки закладів освіти до нового навчального року та опалювального сезону в умовах воєнного стану» <http://surl.li/gebii>;

▪ від 29.03.2022 № 1/3737-22 «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні» <http://surl.li/btdgg>;

▪ від 30.07.2014 № 1/9-385 «Методичні рекомендації щодо проведення бесід з учнями загальноосвітніх навчальних закладів з питань уникнення враження мінами і вибухонебезпечними предметами» <http://surl.li/ivevn>.

Листі Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 14.06.2022 № 03-1870/162-2 Рекомендації щодо організації укриття в об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту персоналу та дітей (учнів, студентів) закладів освіти <http://surl.li/clupk>.

▪ Рекомендаціях Державної служби якості освіти «Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки» <http://surl.li/gymuq>.

Ключові аспекти розбудови безпечного та здорового освітнього середовища у закладах загальної середньої освіти передбачені у Плані заходів з реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі на 2023 рік, в якому визначено комплекс заходів, що сприятиме формуванню безпечних, комфортних та здорових умов для здобуття освіти та опановування учнями компетентностями, необхідними для безпечного та здорового способу життя під час військових дій та ще тривалий час після їх завершення.

Зокрема, план заходів на 2023 рік спрямований на досягнення восьми стратегічних цілей щодо:

- забезпечення здоров'язбережувальної складової освіти;
- комплексності розвитку фізичної культури та посилення рухової активності;
- розбудови системи здорового харчування, формування культури харчування та правильних харчових звичок;
- удосконалення медичного обслуговування учнів і працівників закладів освіти;
- ефективного психологічного забезпечення освітнього процесу;
- підготовки працівників закладу освіти та їх здоров'я;
- безпечності, доступності та інклюзивності освітнього середовища;
- міжсекторальної взаємодії та залучення соціальних інституцій [4].

Відповідно до статті 1 розділу I Закону України «Про повну загальну середню освіту», безпечне освітнє середовище - сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпеки харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (булінг (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин [6].

Кабінетом Міністрів України від 07.04.2023 ухвалено Концепцію безпеки закладів освіти, основною метою якої є організація рівних, належних і безпечних умов здобуття освіти та педагогічної діяльності. Реалізація Концепції спрямована на підвищення ефективності превентивних заходів щодо запобігання та попередження вчиненню правопорушень в освітньому середовищі, створення безпечних умов навчання та викладання, комфортну міжособистісну взаємодію, що сприятиме емоційному добробуту учасників освітнього процесу, відсутності будь-яких проявів насильства, забезпечивши при цьому достатньо можливостей для їх запобігання, а також дотримання прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника освітнього процесу [7].

Внесені зміни до плану основних заходів цивільного захисту на 2022 рік (*розпорядження Кабінету Міністрів України «Про внесення зміни до плану основних заходів цивільного захисту на 2022 рік» від 7 вересня 2022 р. № 792-р*) передбачили посилення профілактичної роботи з питань безпеки життєдіяльності здобувачів освіти у класах безпеки.

Роботу щодо їх створення, технічного та методичного забезпечення в закладах освіти досить активно здійснюють головне управління *Державної служби України з надзвичайних ситуацій* та *Національної поліції в Хмельницькій області*, заклади охорони здоров'я, *Хмельницька обласна організація Товариства Червоного Хреста*, підрозділи територіальної оборони та Збройних Сил України, органи місцевого самоврядування та керівники закладів освіти. На сьогодні в області функціонує 25 класів безпеки, які створені на базі об'єктів ДСНС, закладів освіти, інших об'єктів(на базі пожежної команди).

Перейти до бази класів безпеки можна за QR-кодом на зображенні нижче:

***Сайт «Класи безпеки»:
місце розташування класів безпеки***

***Електронна база класів безпеки
у Хмельницькій області***

Навчання в класах безпеки здійснюватиметься відповідно до типових освітніх програм, зокрема при реалізації наскрізних змістових ліній: екологічна безпека, громадянська відповідальність, здоров'я і безпека та викладанні предметів соціальної і здоров'язбережувальної галузі, у тому числі «Захист України», «Здоров'я, безпека та добробут» та інших.

Функціонування класів безпеки зорієнтоване на виховному й освітньому процесі та сприяє формуванню в учнів здоров'язбережувальних компетентностей, культури безпечної поведінки, знань правил пожежної, мінної безпеки та цивільного захисту, засвоєння алгоритму дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій різного характеру та надання домедичної допомоги. Передбачено, що створені класи будуть інтерактивні, з технічним оснащенням для трансляції відеоматеріалів і виконанням різних видів завдань. Також при оснащенні класів безпеки необхідно враховувати можливість залучення до занять дітей з особливими освітніми потребами.

До роботи у класах безпеки (з можливістю дистанційного доступу до занять) зможуть долучатися педагогічні працівники, фахівці ДСНС, Нацполіції, медичні працівники, учасники бойових дій, фахівці з мінної безпеки тощо.

Заняття у класі безпеки рекомендовано проводити у доступній для здобувачів освіти формі, з урахуванням вікових особливостей та з використанням фото-, відео- аудіоматеріалів: для дітей молодшого шкільного віку в ігровій зоні, яка має м'яке покриття підлоги з використанням ігор на пожежну тематику, мультфільмів, загадок та ребусів; для дітей середнього та старшого віку у формі лекцій, презентацій, тестів, ситуаційно-рольових ігор, бесід.

Відповідно до наказу МОН № 135 від 10.02.2023 року **класи безпеки у закладах освіти** рекомендовано облаштовувати за зональним принципом організації освітнього простору, що сприятиме оптимізації освітнього процесу та систематизації сприйняття інформації, а саме зон:

- ✓ перегляду відеоуроків та презентацій;
- ✓ пожежної безпеки (для вивчення правил пожежної безпеки, алгоритму дій при пожежі, вивчення основ користування вогнегасниками та іншими первинними засобами пожежогасіння);
- ✓ мінної безпеки (для вивчення правил поведінки у разі виявлення вибухонебезпечних та підозрілих предметів);
- ✓ безпеки життєдіяльності (для вивчення правил безпечної поведінки у різних сферах життя, в тому числі алгоритми дій у разі надзвичайних ситуацій різного характеру);
- ✓ домедичної допомоги (для проведення занять та тренінгів з надання першої домедичної допомоги при травмах різного характеру та опіках, у тому числі зупинка кровотечі, проведення серцево-легеневої реанімації тощо);
- ✓ психологічного розвантаження (для роботи з психологами, виконання творчих завдань, проведення бесід тощо);

✓ ігрову (для дітей молодшої вікової категорії для проведення тематичних рухливих ігор та вправ) [2].

У Державному стандарті базової середньої освіти для соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі визначено обов'язкові результати навчання учнів, що охоплюють споріднені загальні результати:

- турбота про особисте здоров'я та безпеку, уникнення факторів ризику, реагування на фактори і діяльність, що становить загрозу для власного і суспільного життя, здоров'я, добробуту;
- визначення альтернативи, прогнозування наслідків, прийняття рішення для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я і добробуту;
- усвідомлення цінності та дотримання здорового способу життя, аналіз та оцінка наслідків і ризиків для здоров'я і суспільства;
- виявлення підприємливості та етичне поведіння для поліпшення здоров'я, безпеки і добробуту власного та інших осіб.

Цим же документом передбачено, що школярі мають опанувати базові знання з галузі, а саме: питання безпеки (безпека особистості, національна безпека, безпечна поведінка в закладі освіти, безпека в цифровому середовищі, алгоритм дій у небезпечних ситуаціях), здоров'я (епідемії та пандемії, допомога в разі погіршення стану здоров'я, домедична допомога, захист здоров'я (профілактика, вакцинація, карантин), психічне та емоційне здоров'я, булінг і протидія його проявам) тощо [1].

У відповідь на виклики, які виникли у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Росії проти України внесено зміни до навчальної програми з предмета «Основи здоров'я» (наказ МОН України від 03.08.2022 №698).

Проведення просвітницької роботи з учасниками освітнього процесу в закладах освіти з питань уникнення враження мінами, вибухонебезпечними предметами та ознайомлення з правилами поведіння в надзвичайних ситуаціях є надзвичайно важливими.

Освітникам, які зацікавлені в питаннях безпечної поведінки, мінної безпеки, існує багато ресурсів, які можуть бути корисними для навчання у класах безпеки та підготовки до уроків. Матеріали із сайтів освітніх проєктів, дитячого фонду ЮНІСЕФ в Україні, ДСНС України, Міністерства освіти і науки України спрямовані як на дітей, так і на вчителів і надають цінні відомості про запобігання небезпеці та поширення інформації про мінну безпеку. Ознайомитись із інтерактивними документами можна за посиланнями:

- Все про мінну безпеку як для дорослих, так і для дітей різного віку <https://bezpeka.info/>;
- Спільнота від ЮНІСЕФ <https://spilnoteka.org/>;
- Онлайн-уроки з мінної безпеки за участі пса Патрона та Монатіка: для початкової школи — <https://bit.ly/3EY7aQr>; для середньої та старшої шкіл — <https://bit.ly/3TATDCo>;
- Відеоурок «Обережно: міни» для учнів 5–9 класів <http://surl.li/deipm> та онлайн-курс «Цивільна безпека та підготовка до надзвичайних ситуацій» розроблений у співпраці з Державною службою України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) для учнів 5–9 класів <http://surl.li/degan> на онлайн-платформі «Зрозуміло!»;
- Онлайн курс «Дивись під ноги! Дивись, куди йдеш!» з Фаготом та експертом Державної служби України з надзвичайних ситуацій Іваном Шепелевим. <http://surl.li/fdxdt>;
- Стопміна (курси з інформування про ризики вибухонебезпечних предметів для: дітей 6-11 років <http://surl.li/ivfeb>; дітей 12-17 років <http://surl.li/ivfej>; дорослих <http://surl.li/ivfeq>);
- Електронні комікси з мінної безпеки для безплатного завантаження: «Мінна безпека не без ПЕКА» — книжка для маленьких українців та їхніх батьків, де у формі коміксів пояснюють основні правила поведінки з вибухонебезпечними предметами <http://surl.li/btovx>; «Безпечний Пекосвіт» — комікси для учнів 5–9 класів <http://surl.li/btowc>;
- Правила безпеки під час війни. Інформація для підлітків <http://surl.li/ezwes>;

- Абетка з безпеки школяра середньої школи <http://surl.li/gmpru>;
- Абетка безпеки <https://dsns.gov.ua/abetka-bezpeki>;
- Дитяча абетка безпеки <http://surl.li/gmpud>;
- Мультсеріал «Пес Патрон» <http://surl.li/gmpxv>;
- Приклади ресурсів спільноти Wordwall «Мінна безпека» <http://surl.li/iveog>;
- Чат-бот ДСНС на платформі WhatsApp <http://surl.li/cqbdp>.

Важливо та актуально набуті знання, уміння та навички з питань особистої безпеки та захисту свого життя і здоров'я під час надзвичайних ситуацій відпрацьовувати на практиці. Найкраще це зробити під час організації та проведення Дня цивільного захисту, «Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності», «Тижня безпеки дитини в закладах освіти», національного онлайн-уроку «Безпечна дорога додому» в закладах загальної середньої освіти з основ безпеки дорожнього руху та попередження травматизму внаслідок дорожньо-транспортних пригод в рамках національного проєкту «Безпечна країна», підготовки до канікулярного періоду. Матеріали з безпеки життєдіяльності можуть бути представлені у формі пам'яток, посібників, презентацій, відеороликів та інших засобів, які допомагають передати важливу інформацію щодо безпеки у школі. Ось кілька корисних джерел інформації:

- методичні матеріали з безпеки дорожнього руху для занять з дітьми з <http://surl.li/ivivyv>;
- загальний план заходів з проведення 7-го Глобального тижня безпеки дорожнього руху з 15 по 21 травня 2023 року <http://surl.li/gxrcz>;
- відеоматеріали всеукраїнського уроку з безпеки дорожнього руху. Небезпечна гра (2020 рік) <http://surl.li/drnih>;
- приклади ресурсів спільноти Wordwall «Правила дорожнього руху, пріоритет руху» <http://surl.li/ivfgf>;
- приклади ресурсів спільноти Wordwall «Пожежна безпека у школі» <http://surl.li/ivwtn>;
- Брошура зі стікерпаком «Літні пригоди без шкоди» <http://surl.li/ivwsk>.

При викладанні інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» та предмету «Основи здоров'я» важливе значення серед учасників освітнього процесу має роз'яснювальна робота з питань вакцинації, профілактики інфекційних та неінфекційних захворювань, збереження сексуального та репродуктивного здоров'я молоді, протидії поширенню серед учнів звичок, небезпечних для їх фізичного або психічного здоров'я.

Важливо також популяризувати правильні харчові звички та здорове харчування. Додаткову інформацію по зазначених питаннях можна почерпнути на платформі про здорове харчування «Знаймо» <https://znaimo.gov.ua/>, де зібрано матеріали про харчування дітей (технічні карти шкільних страв, поживні ланчбоксы, харчування вдома тощо) та переглянувши відеокурс про здорове харчування <http://surl.li/ivfgv><http://surl.li/ivfgv>, створений шеф-кухарем Євгеном Клопотенко разом із лікарями-дієтологами з Асоціації дорослого та дитячого харчування в межах ініціативи Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні «Спільно до навчання» та за підтримки уряду Швейцарії. Цікавим і корисним буде перегляд серії мультиків зі здорового харчування «Смачно і корисно – це просто і весело!» <http://surl.li/ivwpu>.

В умовах війни важливого значення набувають питання створення комфортного освітнього середовища та організації освітнього процесу. Заходи зі збереження здоров'я учнів мають впроваджуватись як під час вивчення різних предметів та інтегрованих курсів, так і під час перерв між заняттями, що полягають у посиленні рухової активності дітей, зміні одного виду діяльності на інший, знятті розумового і м'язового напруження, запобігання порушенню постави та відновлення працездатності. Відповідно на уроках рекомендовано проводити фізкультурні хвилини, руханки, вправи для очей та постави:

- приклади ресурсів спільноти Wordwall «Вправи для очей» <http://surl.li/ivfhhb>;
- фізкультхвилинка для очей <http://surl.li/ivfhi>;
- руханки (портал превентивної освіти) <http://surl.li/ivfhq>;

- 29 руханок від вчительки з топ-10 найкращих вчителів України 2020 <http://surl.li/ivfhx>;

У сьогоднішніх умовах ми повинні перемістити фокус уваги з академічних успіхів дітей на підтримку їх психологічного стану та допомогти їм полегшити процес адаптації до навчального процесу та боротьби зі стресом. Для створення сприятливої атмосфери, яка дозволить дітям розслабитися, зняти емоційне напруження, відновити почуття безпеки та психоемоційного комфорту, емоційно налаштуватися на урок ефективним буде впровадження «психологічних хвилинок», дихальних або тілесних вправ. З ресурсами, які спрямовані на психоемоційну підтримку учнів можна ознайомитись за посиланнями:

- Психологічні хвилинки розроблені фахівцями психологічної служби у системі освіти України <http://surl.li/ivfiy>;

- Навчально-методичний посібник «Психологічна хвилинка», який отримав гриф «Схвалено для використання у освітньому процесі» (рішенням експертної комісії з психології та педагогіки від 01.03.2023 протокол № 1) <http://surl.li/imbdy>;

- Гімнастика для мозку чи брейн-фітнес <http://surl.li/ivfjk>;

- Які «тихі» ігри можна запропонувати дитині? <http://surl.li/ivili>;

- Підтримайте дитину грою <http://surl.li/iviof>;

- Твоя сила. Практикум для дітей та підлітків <http://surl.li/cigam>;

- Сайт «Ти як?» <https://www.howareu.com/>, де зібрані прості вправи для заспокоєння та поради для стійкості.

Одним із важливих напрямів з розбудови безпечного освітнього середовища закладу освіти є створення системи ефективної протидії булінгу.

Відповідно до абзацу 10 частини 3 статті 26 Закону України «Про освіту» керівник закладу освіти в межах наданих йому повноважень забезпечує створення у закладі освіти безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та булінгу (цькування) [5].

Також, наказом Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 №1646, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 за № 11/34394, затверджено Порядок реагування на випадки булінгу (цькування) та Порядок застосування заходів виховного впливу.

Так, у закладах освіти з метою захисту прав і свобод, формування у дітей ціннісних життєвих навичок та моделей поведінки, протидії булінгу (цькуванню) рекомендовано проводити міжнародну акцію «16 днів проти насильства» та Європейський день захисту дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства. Ознайомитись із орієнтовним переліком матеріалів з теми можна за посиланнями:

- «СТОПБУЛІНГ»: сайт про боротьбу з булінгом для дітей та для дорослих (відео історії, поради, тести, брошури, плакати та ін.) <https://www.stopbullying.com.ua/>;

- Посібник «Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти» <http://surl.li/gxbe>;

- Методичний посібник «Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід» <http://surl.li/agfoo>;

- Організації, які займаються проблемами булінгу в Україні <http://surl.li/ahnsk>;

В умовах інформаційної війни важливо розвивати в учнів на уроках інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» та предмету «Основи здоров'я» критичне мислення, а саме: вирізняти офіційні джерела інформації, сумніватися, уміти перевіряти інформацію, щоб розпізнавати фейки, аналізувати різні точки зору, розрізняти переконливі аргументи та прояви маніпуляції. Рекомендуємо звернути увагу на наступні матеріали:

- Безпека дітей в Інтернеті <http://surl.li/lnfw>;

- Тулбокс уроків медіаграмотності (основи здоров'я) <http://surl.li/ivfmf>;

- Уроки для школярів «Моя приватність» урок для учнів 5-8 класу <http://surl.li/ivfmm> про ризики після розголошення персональної інформації та наслідки публікації фотографій та персональної інформації в соцмережах, а також урок для учнів 9-11 класу <http://surl.li/ivfmy> про те, де можна залишати приватну інформацію у соцмережах;

- Приклади ресурсів спільноти Wordwall з медіаграмотності <http://surl.li/ivfmy>;
- Чат-бот «КІБЕРПЕС» у Telegram https://t.me/kiberpes_bot і Viber <https://chats.viber.com/kiberpes>.

Відповідно до частини 2, статті 54 та частини 6 статті 18 Закону України «Про освіту» кожен педагогічний працівник закладу загальної середньої освіти зобов'язаний підвищувати свій професійний рівень та педагогічну майстерність [5].

Сьогодні важливо опанувати нові та вдосконалювати раніше набуті компетентності в межах своєї професійної діяльності або галузі знань. З реалізації здоров'язбережувального компонента навчання на основі сучасних освітніх технологій рекомендовано пройти курси:

- «Основи здоров'язбережної компетентності» (Портал превентивної освіти) <http://multycourse.com.ua/ua>;
- «Освіта на основі життєвих навичок» (Портал превентивної освіти) <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/>.

Також важливим є опанування сучасних методик профілактичної роботи з подолання булінгу в закладі освіти:

- онлайн-курс «Протидія та попередження булінгу (цькування) в закладах освіти» (Prometheus) <http://surl.li/ivfno>.

У професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» зазначено, що учитель повинен бути здатним надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу у разі потреби (наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 № 2736). В умовах війни знання з домедичної допомоги стали особливо необхідними не лише для педагогічних працівників, а й взагалі для пересічного українця.

Навички та техніки надання домедичної допомоги у разі виникнення надзвичайних ситуацій у закладах освіти та ризиків, що пов'язані із вибухонебезпечними предметами можна опанувати скориставшись добіркою курсів:

- «Перша домедична допомога в умовах війни» (Prometheus) <http://surl.li/ivfny>;
- «Домедична допомога (ГО «Смарт освіта» і EdEra) <http://surl.li/cgbi>;
- Перша домедична допомога (у форматі SCORM) (Освітній хаб міста Києва) <http://surl.li/ivfoj>;
- online-курс для підлітків (Всеукраїнська Спілка Парамедиків) <http://surl.li/ivfos>;
- тренінги з першої допомоги дітям Ukrainian Paramedic Group <http://surl.li/ivfbr>;
- ПМД онлайн <http://surl.li/ivfov>;
- ТМ/ГО «Курси першої домедичної допомоги «САВ»» <https://firstaidcab.in.ua/>.

Детальнішу інформацію про замовлення тренінгів з домедичної допомоги можна знайти при центрах екстреної медичної допомоги на місцях та у м. Хмельницькому або у спільнотах на платформах соціальних мереж:

- громадська організація «Захист – об'єднання волонтерів» (безплатно, без видачі сертифікатів) вул. Соборна, 43;
- Хмельницький обласний центр екстреної медичної допомоги та медичних катастроф (безплатно, без видачі сертифікатів) вул. Пілотська;
- Товариство Червоного Хреста України у Хмельницькій області (від 600 грн, сертифікат видається) <https://redcross.org.ua/fat/>.

Згідно зі статтею 51 Закону України «Про повну загальну середню освіту» встановлено вимогу щодо проходження педагогічними працівниками в обсязі не менше 10% загальної кількості годин підвищення кваліфікації курсів з вдосконалення знань, вмінь і практичних навичок у частині надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу [6]. Пропонуємо орієнтовний перелік, з якого можна почерпнути додаткові знання із зазначених питань:

- «Психологічна безпека дорослих та дітей під час повітряної тривоги у школі» (освітня онлайн-платформа «Зрозуміло») <http://surl.li/cybak>;

- «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час і після завершення воєнних дій» <http://surl.li/esrpf>;
- «Важливі навички у періоди стресу» <http://surl.li/ivfpj>;
- «Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу» (очно-дистанційна форма навчання) <http://surl.li/ivfpl>;
- «Безпечний простір» про організацію безпечного психосоціального освітнього простору для вчителів і дітей, створений на основі матеріалів-посібників за рекомендаціями МОН <http://surl.li/ivfpo>;
- про вчителювання у час кризи «Сміливі навчати» (ЮНІСЕФ та EdEra) <http://surl.li/hfrob>;
- «Спільно до навчання: ефективна та безпечна освіта під час війни» (ГО «Освіторія» у співпраці зі студією онлайн-освіти EdEra та Міністерством освіти і науки України за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ)) <http://surl.li/ivkcg>.

Актуальним також буде проходження курсів зі здорового харчування:

- онлайн-курс для вчителів початкових класів «Основи здорового харчування для учнів 1-4 класів» (ЮНІСЕФ та EdEra) <http://surl.li/cfjza> лекції та додаткові матеріали про ключові принципи здорового харчування; навчальні матеріали про те, як говорити про здорове харчування з учнями та їхніми батьками;
- онлайн-курс «4 кроки до здорового харчування» (Prometheus) <http://surl.li/ivfqe>.

Діяльність закладів освіти зі збереження та зміцнення здоров'я учнів є яскравим прикладом моделі «Шкіл, дружніх до дитини», «Безпечної школи», а також відображають багаторічний досвід зі створення в Україні мережі Шкіл сприяння здоров'ю.

Створення безпечного середовища в школі є надзвичайно важливим для успішного навчання та розвитку учнів. Наявність фізичного та психологічного комфорту сприяє збереженню здоров'я учнів, покращує їхню академічну продуктивність та загальний настрій.

Освітній процес тільки тоді може вважатися досконалим, якщо він забезпечує не лише успішне задоволення суспільних запитів сьогодення, а й визначає загальні підходи щодо розв'язання майбутніх проблем.

Працюємо далі задля підготовки до нового навчального року та створення безпечних умов навчання, праці учасникам освітнього процесу, що сьогодні набуває особливої актуальності, адже заклади освіти мають забезпечувати безпеку, надійність та стабільність у навчанні дітей.

Відсканувавши QR-код, ви потрапите на блог «Освітній навігатор учителя основ здоров'я», де знайдете інформаційні матеріали щодо здорового та безпечного способу життя, збереження власного здоров'я.

Список використаних джерел та літератури

1. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова кабінету міністрів України від 30.09.2020 № 898. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <http://surl.li/mfre> (дата звернення: 30.06.2023).

2. Деякі питання створення та функціонування класів безпеки у закладах освіти: наказ МОН від 10.02.2023 № 135. URL: <http://surl.li/gdhao> (дата звернення: 30.06.2023).
3. Портал превентивної освіти. URL: <http://surl.li/ivfhq> (дата звернення: 22.06.2023).
4. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі: Указ Президента України від 25.05.2020 №195/2020. URL: <http://surl.li/wufp> (дата звернення: 30.06.2023)
5. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://surl.li/ixnq> (дата звернення: 30.06.2023).
6. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <http://surl.li/ivfrf> (дата звернення: 30.06.2023).
7. Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти: Розпорядження кабінету міністрів України від 07.04.2023 № 301-р. URL: <http://surl.li/hjjho> (дата звернення: 30.06.2023).

Ольга Гребень,
методист Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти

Педагогічна діагностика обдарованості та її вплив на професійне самовизначення учнів

Реформування загальної середньої освіти в Україні, яким, зокрема, передбачено створення мережі старшої профільної школи та надання змоги учням обирати свою освітню траєкторію, має за мету створення комфортного, інклюзивного та сучасного освітнього середовища, у якому діти охоче здобувають необхідні для сучасного життя знання та компетентності, формуються самодостатніми, творчими та креативними особистостями [1].

Для досягнення вищезазначених цілей одним з важливих аспектів є забезпечення системної роботи закладу освіти в напрямі виявлення схильностей дитини до того чи іншого виду діяльності.

Поняття схильність трактується психологами як будь-яке позитивне, внутрішньо мотивоване ставлення (потяг, інтерес) до якого-небудь заняття, коли привабливими виявляються не тільки результати, а й сам процес діяльності. Тому дуже важливо розпізнати схильність, адже вона є супутником здатності до певної діяльності. А звідси не так далеко й до визначення покликання людини та розвитку її природних здібностей [5].

Оскільки кожна дитина є обдарованою в певній сфері діяльності, то важливим завданням педагога є вчасне діагностування її здібностей, а правильний їхній розвиток дає змогу особистості в майбутньому успішно обрати професію та реалізуватися, що на сьогодні є одним з основних ресурсів соціально-економічного розвитку держави.

Більшості педагогів притаманна думка, що діагностика дитячої обдарованості – суто психологічна проблема. Однак сучасна освітня практика, спрямована на особистісно зорієнтований підхід, змушує розглядати діагностику дитячої обдарованості як невід'ємну частину цілісного педагогічного процесу. Теоретичний рівень передбачає визначення концепції обдарованості, суміжних категорій та видів обдарованості, а практичний – охоплює методики діагностування обдарованих дітей, визначення їхніх психологічних особливостей, організацію роботи з ними. На цьому, практичному рівні, як вважають самі психологи, діагностику мають проводити вчителі й вихователі, тобто ті, хто працює над розвитком і вихованням дітей.

Завдання діагностики обдарованості:

- виявлення обдарованості;
- допоміжна діагностика, спрямована на вивчення особистих якостей батьків, учителів;